

Hvis Datter var Fru Brynhilde Benkestok til Lunde og hvis Søn hendes angivelige Fader Trond Benkestok til Hananger?

En genealogisk Undersøgelse af Archivfuldmægtig **E. A. Thomle.**

Det har, saa vidt vides, hidtil af Alle, der have beskæftiget sig med Familien Benkestoks Genealogi, været anset for en sikker Sag, at den i Overskriften omhandlede Fru Brynhilde Benkestok til Lunde, der var gift med Hans Teiste til Bjelland ¹⁾, har været en Datter af Trond Benkestok til Hananger ²⁾, hvis Plads paa Familiens Stamtavle derimod har været mere tvivlsom. Tidligere var man nemlig tilbøielig til at antage, at Trond Benkestok til Hananger var identisk med den Trond (Jonsson) Benkestok til Melø (og Jordanger), der døde 30 November 1626, af hvilken Grund man ogsaa blev nødt til at give ham 2de Hustruer, nemlig 1) Anna Teiste Hansdatter og 2) Gjerthrud Peitersdatter ³⁾. Det er først ved det i Danmarks Adels Aarbo

¹⁾ Han var en Søn af Oluf Jonsson Teiste til Bjelland og Maren Tronds, Datter af Christopher Trondsson (Rustung) af Ølfarnæs og Karen Knudsdatter Skanke. Foruden en Broder Jon Teiste, der skrives til Eeg i Kvindherred, havde Hans Teiste ogsaa en Søster Elsebet Teiste, der 1) ægtede Kanniken Claus Frantsson Berg og 2) Peder Christopherssøn Rytter til Fosser i Rakkestad.

²⁾ Cfr. Samlinger til det norske Folks Sprog og Hist., IV. 623. Kraft, Topografisk-statistisk Beskrivelse over Norge, III. 534 og Justitiarius Bergs genealogiske Samlinger i Rigsarchivet.

³⁾ Cfr. Norske Samlinger, II. 515. — Anna Teiste maa have været en Datter af Lagmanden i Stavanger Lagdønne Hans Teiste til Fet (Fit, Fitje) i Hafslo, der døde 1591, og hans Hustru, hvis Navn ei kjendes. I Ahnetavler angives Brynhilde Benkestoks Moder at have hørt til en adelig norsk Slægt „Skjolderbaand“, hvis Vaaben anføres i Adelslexiconet, men som forøvrigt er ganske ubekjendt. Brynhilde Benkestoks Mormoder skulde ifølge Ahnetavler høre til Familien „Frieland“, om hvilken det Sanne gjælder. Lagmand Hans Teiste til Fet havde neppe mere end den ene Datter, der blev gift med Trond Benkestok. I alle Fald optræder ikke mere end en Datter — hvis Fornavn dog ei nævnes — i den Retssag, der i 1594 verserede ved Bergens Bything mod Anders Nilsson til Krøken. Her mødte Henrik Mund til Iglen „paa Sl. Hans Teistes Datters Vegne“ og fremlagde Stævning mod Anders Nilsson angaaende noget Gods, Hans Teiste havde pantsat ham og som Datteren, der paa denne Tid endnu

for 1887 leverede Slægtregister over Familien Benkestok, at der er bleven skjelnet mellem 2 samtidige Personer af dette Navn, nemlig en Trond Benkestok, der var en Søn af Jon Benkestok til Meløen og dennes Hustru Anna Jonsdatter (Haar)¹⁾ og en Trond Benkestok til Hananger, der opføres som en Brodersøn af hin og Søn af Jon Benkestok og Anna Haars (ældre) Søn Anders Benkestok til Melø. At imidlertid heller ikke den i Aarbogen opstillede Stamtavle over Slægten Benkestok i alle Dele kan være ganske correct, skal jeg nedenfor forsøge nærmere at paavise.

Som bekjendt ere de første Medlemmer af denne gamle norske Adelslægt, der kjendes, Brødrene Jon og Trond Tordsøn Benkestok. Den første vides ikke at have efterladt Børn, men Trond Benkestok skal have haft en Søn Tord, der i Ahnetavler skrives til Haraldseid i Skjolds Præstegjeld i Ryfylke, men i øvrigt er ganske ubekjendt. Han skal ifølge Aarbogen have haft 2 Sønner, nemlig Trond Benkestok, der eiede Meløen, Jordanger, en Del af Mel i Kvindherred og af Hananger i

maa have været ugift, vilde indtale. Hans Teiste maa vel have været Broder til den S. 1 Noter nævnte Oluf Teiste til Bjelland og en Søn af Jon Teiste til Bjelland og Anna Hansdatter Kruckow. Datteren har formentlig været opkaldt efter Farmoderen. Hans Teistes Hustru har vistnok baaret Navnet Maren, eftersom hans Datters i 2det Egteskab med Nils Jacobssøn Friis til Landvig fødte Datter bar dette Navn, medens sammes 2den Datter af dette Egteskab var opkaldt efter Faderens Moder Helvig Skade. Denne Datter af Nils Friis nævnes ei paa den i Danmarks Adels Aarboeg for 1886 meddelte Stamtavle over Landvig-Friiserne. Hun levede endnu 1645 paa Scharregrøen ved Grimstad og var da siden 1643 Enke efter Lazarus Engelsen, en Broder af Maren Engelsdatter, der i 1611 var gift med Helvigs Farbroder Henrik Friis til Molland. Lazarus Engelsen var i 1620 og 1621 Borger til Skien. De vare formodentlig begge Børn af Engel Jenssøn, Lagmand i Skien 1603—1614.

¹⁾ Hun var vistnok en Søster af den ældre Jon Haar til Gjeresvig, hvis Datter Anna Jonsdatter Haar var gift med Palle Friis til Lundergaard og hvis Søn Jon Jonssøn Haar til Gjeresvig var gift med Else Tronds, der skrives til Hovland, Datter af Christopher Trondssøn (Rustung) og Karen Knudsdatter Skanke. Palle Friis og Anna Haar efterlod sig en Søn Laurids Friis og en Datter Dorthé Friis, gift med Mogens Munk til „Ørnehoffuet“. Else Tronds Søn Jon Haar var død før 1622 uden Børn, da Moderen blev søgt for 2000 Rdl., som han ifølge Obligation af 16 Decbr. 1611 skyldte Søren Rasmussøn, fordm Foged over Reins Kloster, for hvilken Gjæld han havde pantsat ham sin Sædegaard Gjeresvig n. n.

Vanse Præstegjeld paa Lister¹⁾, og Anders Benkestok, der i 1480 blev immatriculeret ved Universitetet i Rostock²⁾ og senere var Kannik og Oeconomus capituli i Throndhjem³⁾. At Trond og Anders kunne have været Brødre, er imidlertid neppe sandsynligt. Thi da Trond Benkestok, der nævnes første Gang 1525⁴⁾ og døde i Bergen 1558⁵⁾, neppe i nogen særdeles høi Alder, ikke kan antages født før 1490, men sandsynligvis først flere Aar senere⁶⁾, bliver det vist nødvendigt at rykke Kanniken Anders Benkestok et Led tilbage, saaledes at han bliver Farbroder — ikke Broder — af Trond Benkestok. Da Anders Benkestok nemlig allerede 1480 var Student og saaledes omkring en 20 Aar, vilde det blive en Aldersforskjel mellem de angivelige Brødre af mindst 30 Aar — det vil sige en hel Menneskealder — hvad der maa ansees for lidet tænkeligt, om end ikke ganske umuligt. Derfor kan naturligvis nok Trond Benkestok alligevel have haft en Broder af Navnet Anders, opkaldt efter Farbroderen, men han kjendes i alle Fald ikke af noget Aktstykke og maa ikke sammenblandes med Kanniken i Throndhjem.

Forinden jeg gaar videre i Udviklingen af det nærmere Slægtskab mellem de forskjellige Personer af Familien Benkestok og specielt af det Forhold, i hvilket de i Overskriften nævnte Personer staa til hinanden og til Stamtavlenes øvrige Mænd og Kvinder, skal jeg til Orientering for Læseren og til Støtte ved den følgende Udvikling meddele et kort Uddrag af det i den danske Adels Aarbog opstillede Slægtregister over Familien Benkestok, i hvilket Uddrag i det væsentlige dog kun saadanne Personer ere medtagne, for hvilke man i den følgende Fremstilling vil have nogen Brug. Adelsaarbogen opstiller da følgende Genealogi:

¹⁾ Cfr. Dansk Biografisk Lexicon ved C. F. Bricka, II. 60 f.

²⁾ Norske Samlinger, I. 79 og Matrikler over nordiske Studerende ved fremmede Universiteter, S. 60.

³⁾ G. Schøning, Beskrivelse over Domkirke(n) i Throndhjem, S. 147, 268 og 316.

⁴⁾ Dipl. Norv., V. 762 og Norske Rigsregistranter. I. S. 9.

⁵⁾ Norske Magasin, I. S. 187.

⁶⁾ Cfr. Dansk Biografisk Lexicon, ved C. F. Bricka, II. S. 60 f.

Trond Benkestok
til Melø og Jordanger, † 1558.
* Anna Jonsdatter (Haar), † 1569.
2 Sønner og 4 Døtre.

Jon Benkestok til Melø, † før 1599. * Birgitte Nilsdatter. 9 Børn.	Adeluds Benkestok til Han- anger, † 1607. * Christopher Eriksson (Bernhoft), † 1563.	Tord Benkestok til Jordanger, † 1587.
---	---	--

Anders Benkestok til Melø. * Datter af Peder Ambjørnsson Gran.	Trond Benkestok til Melø og Jordanger, † 1622. * Gjerthrud Peitersdatter, der lev. som Enke 1628.	Johan Benkestok, levede 1628.
---	--	-------------------------------------

Adeluds B. * Lagmand Henrik Jørgenssøn Staur, † 1609.	<i>Trond Benkestok</i> til Hananger og Lunde. * 1) ? 2) Anna Teiste, der 2den Gang ægtede Nils Jacobssøn Friis til Landvig.	Ermegaard B. * 1) Jon Gunderssøn. 2) Nils Simonssøn.	Anna Benkestok ¹⁾ .
--	---	--	-----------------------------------

Brynhilde B.
til Hananger og Lunde.
* Hans Teiste til Bjelland.

Som man heraf vil se skulde Fru Brynhilde Benkestok til Hananger og Lunde være en Sønnesøns Sønnedatter af Trond (Tordssøn) Benkestok og Anne Jonsdatter (Haar), men dette bliver dog allerede af chronologiske Hensyn ganske uantageligt. Hvis man nemlig gaar ud fra, at Trond Benkestok ikke kan være født før 1490 — og tidligere kan det vistnok neppe være Tale om at sætte hans Fødsel — og regner man en Menneskealder til 25 a 30 Aar — kortere kan den vel ikke godt sættes — vil Fru Brynhilde Benkestok i ethvert Fald ikke kunne have været født før 1590, men rimeligvis først langt ind i det følgende Aarhundrede. Da hun imidlertid allerede i Aaret 1605

¹⁾ Denne Anna Benkestok var gift med Nils Simonssøn søndre Fore, der 22 Decbr. 1676 solgte 2½, Vog Fisks Landskyld med Bygsel i Meløen til Thomas Jenssøn Egh, fra hvem Ermegaard Tronds datter Benkestok, der var Anna Johansdatters „Farbroders Datter“, igjen i 1682 søgte at fravinde det. Hun vandt ogsaa Processen ved Underretten og Lagthinget, men Sagen forligtes ved Overhofretten 15 Febr. 1687 uden at Forliget kjendes. Det var altsaa ikke Ermegaard, der var gift med Nils Simonssøn. (Overhofretsstævningen blandt Rigsarchivets yngre Diplomsamling; se ogsaa Overhofrettens Extractprotokol for 1687).

var gift med Hans Teiste¹⁾, maa det ansees ganske utænkeligt, at hun kan have staaet i det Slægtskabsforhold til Trond (Tordsson) Benkestok, som paa Stamtavlen angivet.

Der fremstiller sig ogsaa andre Betæneligheder mod at følge den i Aarbogen i saa Henseende opstillede Stamtavle. Antager man nemlig at Fru Brynhilde Benkestok er født omkring 1580, hvilket under enhver Omstændighed maa være tilnærmelsesvis rigtigt — i alle Fald kan hun ikke være født mange Aar senere — da hun allerede, som oven nævnt, var gift 1605, saa maa hendes angivelige Fader Trond Benkestoks Fødsel indfalde omkring Midten af det 16de Aarhundrede, medens dennes Sødskendebarn Ermegaard Benkestok, som man dog maa formode skulde have levet nogenlunde samtidigt med ham, endnu var i Live 1687²⁾, ja endog 1695³⁾ det vil sige omtrent 130 Aar efter Tronds Fødsel og — som vi senere skulle se — over 60 Aar efter hans Død. At dette ikke er meget sandsynligt, er formentlig af sig selv indlysende. Det er imidlertid saa langt fra nogen Grund til at antage, at Trond Benkestok, som oven forudsat, kan have været gift allerede 1580, at det end ikke kan ansees ganske sikkert, at hans formentlige Fader Anders Benkestok eller nogen af dennes Brødre paa denne Tid have været gifte. I alle Fald faar man af Skiftet efter Faderen Jon Benkestok i 1599 det bestemte Indtryk, at i alle Fald en Del af dennes efterladte Børn endnu paa denne Tid maa have været umyndige, ligesom det udtrykkelig siges om de yngre Sønner, at de „nu ere i Ungdom(men)“.⁴⁾ Det vil da ogsaa være helt urimeligt, om det skulde forholde sig anderledes. Thi hvis man, som forhen antaget, gaar ud fra, at Trond (Tordsson) Benkestok er født c. 1490, kan han vel næppe have været gift før c. 1520 og Sønnen Jon følgelig neppe før c. 1550. Den Sidstes ældste Sønner kunne følgelig heller ikke antages at have været i voxen

¹⁾ Listers Lensregnskab.

²⁾ Overhofretsstævningen blandt Rigsarchivets yngre Diplomsamling.

³⁾ Helgelands Fogedregnskab for 1695.

⁴⁾ Skiftebrevet i Rigsarchivets yngre Diplomsamling.

Alder før omkring 1580, hvilket passer ganske godt med de Resultater, hvortil vi ovenfor ad andre Veie ere naaede.

Er det saaledes, som jeg mener, lykkedes mig at paavise, at det er umuligt eller i alle Fald høist usandsynligt, at den i Aarbogen opstillede Stamtavle kan være ganske rigtig, maa man forsøge at opstille en Genealogi, der bedre stemmer med Chronologien og som iøvrigt er hjemlet ved de foreliggende Data. Som man af den foran aftrykte Stamtavle vil se, havde Trond (Tordssøn) Benkestok og Anna Jonsdatter (Haar) 2 Sønner, nemlig Jon Benkestok til Meløen og Tord Benkestok til Jordanger. Den Sidste nævnes første Gang paa Skiftet efter Fadersn 1570¹⁾, da han formodentlig endnu var ugift og uden offentlig Stilling. Den 26 Mai og 9 November 1573²⁾ var han Foged over Jæderen og Dalerne og boede da paa Gaarden Orre (Aarre) i Kleps Præstegjeld. I 1578—1579 var han forlenet med Saltens Len³⁾, blev 1583 Lagmand i Stegen⁴⁾ og døde 1587 i dette Embede⁵⁾. At Tord Benkestok har været gift er vel mere end sandsynligt, skjønt man herom intet sikkert ved. Om hans mulige Børn vides heller ikke noget, men det maa vel allerede af den Grund ansees sandsynligt, at den Trond Benkestok, der i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede sees at have eiet Jordanger, maa have været hans Søn, at denne er opkaldt efter Lagmandens Fader og besad Faderens Hovedgaard. Endnu sikrere følger dette deraf, at der overhovedet ikke, saavidt man i alle Fald ved, gives nogen anden mandlig Benkestok, der kan have været Fader til denne Trond Benkestok til Jordanger. Han kan nemlig ikke være en Søn af Jon Benkestok til Melø, thi i saa Fald maatte han være identisk med Trond Benkestok til Melø, der døde 30 November 1626, og han kan, som ovenfor paavist, heller ikke, som i Aarbogen antaget, være nogen Sønnesøn af ham. At han ikke er identisk med Jon Benkestoks Søn Trond,

¹⁾ Dipl. Norv., VI. 831 ff.

²⁾ Stavanger Capitelsbog og Brev i den yngre Diplomsamling i Rigsarchivet.

³⁾ Norske Rigsregistrarer, II. 296 og 340.

⁴⁾ Norske Rigsregistrarer, II. 533.

⁵⁾ Norske Rigsregistrarer, II. 723.

fremgaar med Sikkerhed deraf, at denne ved sin Død efterlod Enken Gjerthrud Peitersdatter, der endnu levede 1628, da hun skiftede med Mandens Broder Johan Benkestok¹⁾, medens Trond Benkestok til Hananger, der ogsaa maa have eiet Jordanger og være afgaaet ved Døden før December 1624, ved sin Død ligeledes efterlod sig en Enke Anna Teiste, der senere ægtede Nils Jacobssøn Friis til Landvig, hveni hun dog neppe, som man nok har været tilbøielig til at antage, kan have bragt Hananger²⁾. At nemlig ikke samme Mand kan have efterladt 2 Enker er indlysende og der maa derfor samtidig have levet to Personer af Navnet Trond Benkestok. At ikke Trond Benkestok til Meløen kan have været den Trond Benkestok, der sees at have eiet Jordanger, fremgaar desuden ogsaa formentlig deraf, at hin Trond først afgik ved Døden i Aaret 1626 (Aarbogen har vist nok 1622, men dette maa være feilagtigt)³⁾, medens Trond Benkestok til Jordanger allerede maa have været død i 1624. Thi ifølge Sogns Fogedregnskab over den almindelige Landskat, som udgaves til Martini Dag 1624, havde Anders Lauritssøn

¹⁾ Brev i den yngre Diplomsamling i det norske Rigsarchiv.

²⁾ I et Thingsvidne af 8 April 1665 om Hananger adelige Sædegaard heder det: „at Hananger Gaard ikke haver været udi Andens Værgе end som adelige Personer den altid haver bevonet og det, som de kunne mindes, først Salig og Velb. Trond Benkestok, siden Nils Jacobssøn Friis med sin adelige og velbaarne Frue Fru Anne Teisted, i lige Maade salig og Velb. Fru Brynilde Benkestok og for det sidste salig og velb. Trond Teiste“. (Adelen i Norge deres Gods og Privilegier, Pakke No. 1, i Christiania Stiftsarchiv). Uagtet det her vistnok ikke siges, at Nils Jacobssøn Friis ogsaa har eiet Hananger, har det, saavidt vides, hidtil været forstaaet saaledes. Dette kan dog ikke have været Tilfældet. Thi i Decbr. 1624 opgiver Fru Brynhilde Benkestok blandt sit eiende Gods ogsaa Hananger og da Trond Benkestok, i alle Fald saavidt man kan se, ikke er død meget tidligere, saa bliver det vel sandsynligt, at Trond Benkestoks Enke Anna Teiste, ved sit Egteskab med Nils Jacobssøn Friis, har maattet renuncere paa det hende af Manden skjænkede Hananger, hvortil Søsteren var odelsberettiget. I ethvert Fald tilhørte Hananger 1624 Brynilde Benkestok og hvis man derfor vil antage, at Trond Benkestoks Enke og hendes 2den Mand Nils Jacobssøn Friis har eiet Gaarden, maa man komme til det Resultat, at Anna Teiste allerede i 1624 var afgaaet ved Døden. Thi at Hananger i saa Fald maatte falde tilbage til Familien Benkestok, er vel klart.

³⁾ Norske Samlinger, II. 501.

(Heiberg) paa Furre i Pant Trond Benkestoks Gods Jordanger med meget mere¹⁾. Og om dette Gods forklares det i Regnskabet for 1626 at det var ham „pantset af salig Trond Benkestok og Hans Teiste.“²⁾ Den Sidste kan ikke være nogen anden end Hans Teiste til Bjelland, der var gift med Brynhilde Benkestok og som saaledes ved dette Egteskab maa have erholdt Jordanger. Men nu var Brynhilde Benkestoks Mand Hans Teiste allerede død før 22 Decbr. 1624, hvilket sees deraf at „Brynhilde Benkestok sl. Hans Teistes Efterleverske“ under denne Datum paa Lunde indgav en Fortegnelse over sit adelige Jordegods³⁾. Sandsynligvis maa derfor ogsaa Trond Benkestok, der var Hans Teistes Formand som Eier af Jordanger, allerede paa denne Tid være afgaaet ved Døden. Men i saa Fald kan Trond Benkestok til Jordanger ikke være den Trond Benkestok, der eiede Meløen. .

Hvis det herved tør ansees godtgjort, at Trond Benkestok til Hananger har været en Søn af Lagmanden Tord Benkestok til Jordanger, opstaar Spørgsmaal om hvis Datter Fru Brynhilde Benkestok til Lunde har været. Opstilles Familiens Stamtavle saaledes, som her foran antaget, vil der nemlig ikke længer være de samme chronologiske Vanskeligheder ved at antage Fru Brynhilde Benkestok for Datter af Trond Benkestok til Hananger. Det var jo nemlig kun saa længe Trond Benkestok antoges for en Sønneson af Jon Benkestok, at det viste sig umuligt, at Fru Brynhilde kunde være hans Datter. Nu da vi have antaget Trond for en Søn af Lagmanden Tord Benkestok og derved rykket ham et Led længere op i Tiden, bortfalder jo i det Væsentligste denne Indvending. Man bliver nok alligevel ogsaa i dette Tilfælde nødt til at give hende en anden Plads paa Stamtavlen. Som ovenfor nævnt forekommer Tord Benkestok nemlig først i 1573 i en offentlig Stilling som Foged over Jæderen og Dalerne og det kan vist neppe antages, at

¹⁾ Bergenhus Lensregnskab.

²⁾ Bergenhus Lensregnskab.

³⁾ Christiania Stiftsarchiv: Adelen i Norge, dens Gods og Privilegier, Pakke No. 1.

han har været gift før omkring denne Tid. I saa Fald vilde hans Søn ikke kunne have nogen giftefærdig Datter allerede ved Begyndelsen af det 17 Aarhundrede. Allerede herved maa der vækkes grundet Formodning om, at Fru Brynhilde er tillagt en gal Plads paa Stamtavlen. At hun i ethvert Fald ikke kan have været en Datter af Trond Benkestok i dennes Egteskab med Anna Teiste, fremgaar med Sikkerhed af et Brev, der i en Afskrift fra det 17de Aarhundrede findes i det norske Rigsarchiv, saalydende:¹⁾

„Kiendes jeg Trond Benkestok til Hananger og vitterliggjør for Alle i dette mit aabne Brev, at jeg med min fri Villie og Vidskab under og giver og fuldkommeligen tilstaar min kjære Hustru Anna Teisted denne min Gaard Hananger i Tiendegave efter Lougen, naar Gud kalder mig af Verden, og hvad som over min Gaard Hananger beregnes kan i Tiendegave, da giver jeg forne min Hustru i Land og Løsøre, løst og fast, Tiendegave og Fjerdingsgave efter Lougen og forne min Gaard Hananger at nyde og beholde sin Livstid fri og frelst efter min Død, efterdi Vorherre haver velsignet os i vor Egteskab med Barn og Blod tilsammen, hvilket Herren haver henkaldet, og forser jeg mig ganske og aldeles til mine rette Arvinger, at de disse mine Gaver aldrig røgger eller paataler og lider vel at dette forne saa urøggeligen holdes skal, haver jeg med min fri Villie og Vidskab trøkt mit Signete nedenunder og med egen Haand underskrevet, og venligen tilbeder jeg Hr. Daniel Pederssøn, Sognepræst paa Lister, og Laurits Sørenss.: Kgl. Maj. Foged over Lister Lehn, dette forne til Vitterlighed med mig at besegle. Actum Hananger den 10 Aug. 1611.“ Som man heraf ser, var det Barn, han havde havt i sit Egteskab med Anna Teiste, allerede død 1611, og det er saalangt fra, at Brevet giver mindste Antydning til, at han skulde have været gift tidligere eller af et saadant Egteskab have Børn, end sige voxne og gifte Børn, at det tvertimod bestemt taler herimod. Det vilde være besynderligt, om ikke Datteren og hendes Mand skulde være nævnt med et Ord ved en Dispo-

¹⁾ Christiania Stiftsarchiv: Adelen i Norge. dens Gods og Privilegier. Pakke No. 1.

sition, der, som den ovenfor omhandlede, navnlig maatte gaa ud over hende og hendes Mand, medens han dog samtidig skulde finde det nødvendigt at appellere til sine „rette Arvinger“, for at de ikke skulde omstøde den til Fordel for Konen trufne Disposition. Det maa derfor ved dette Brev i Forbindelse med hvad der iøvrigt er anført foran, vare tilstrækkelig Grund til at antage, at Fru Brynhilde Benkestok overhovedet ikke kan have været nogen Datter af Trond Benkestok. Det er imidlertid klart, at der maa have bestaaet et temmelig nært Slægtskab mellem begge, eftersom Hananger Gaard, der var Trond Benkestoks Odelsgods og i hans og senere i Enkens Eie, senere kom over til Fru Brynhilde Benkestok og hendes Mand. Sagen er ogsaa den, at Fru Brynhilde ikke, som hidtil antaget, var Trond Benkestoks Datter, men hans *Søster* og ligesom denne en Datter af Lagmanden Tord Benkestok til Jordanger. At dette er det rette Forhold mellem de angjældende Personer, fremgaar af mange Omstændigheder. Det passer i enhver Henseende med Chronologien, idet Tord Benkestok, der sandsynligvis ikke kan være bleven gift før noget efter 1570, i 1605 eller vel flere Aar før godt kan have haft en voxen Datter, og da Brynhilde Benkestok døde 1639, medens Trond Benkestok, som foran nævnt, sandsynligvis maa være død mellem 1611 og 1624 — neppe i nogen høi Alder — har begge været samtidige. Det er derfor vistnok langt rimeligere at antage dem for at have været Søkende end for Fader og Datter.¹⁾ Hermed stemmer det ogsaa fuldkommen, at Georg Reichwein, der i Henrik Thotts Fravær laa i Slotsloven paa Bergenhus, under 15 November 1641 stævner Mette sl. Nils Pederssøns i Bergen til at møde Trond Teiste til Lundegaard paa Lister, Kgl. Majs Skibscapitaine, Toketirsdag 1642 angaaende noget Jordegods paa Lister „*som Trond Teistes Moders Fæster Fru Adeluds Benkestok til Hananger*“ havde besiddet og hvortil Trond Teiste nu vilde bevise sin

¹⁾ Fru Brynhilde bruger Benkestoks Vaaben saaledes, som det er meddelt i Danmarks Adels Aarbog for 1887, dog ere Felterne omvendte. Over Skjoldet staar Bogstaverne T. B., hvilket viser at det er Faderens eller Broderens Signet, der er benyttet.

Odelsret „baade paa fædrene og mødrene Side“¹⁾. Trond Teiste var nemlig en Søn af Hans Teiste og Brynhilde Benkestok, hvis Faster ganske rigtig Fru Adelus Benkestok til Hananger bliver, hvis man med os antager hende for en Datter af Lagmanden Tord Benkestok, medens Angivelsen i andet Fald bliver aldeles urigtig. Det heder vistnok i et under 7 October 1717 optaget Thingsvidne²⁾ om den adelige Sædegaard Lunde: „at den samme Familie (:) Friis) er til Lunde Gaard lovlig kommen fra ældgammel Tid bevistes med de nu irettelagte Pergamentsbreve af Anno 1557 oprettet Onsdagen efter St Laurits Dag paa Bergens Raadhus, hvor (Gaarden Lunde er ved Lod og Dele tilfalden *velbr Trond Benkestok, Morfader til velbr Trond Teiste*, som var Fader til *velbr Anders Friises* afdøde Frue Fru Brønelle Teiste; og Trond Teistes Fader var *velbr Hans Teiste*, som de udi den passerede Dom indførte Vidnesbyrd melder om, og *havde han til Egte velbr Trond Benkestoks Datter Brønelle Benkestok*.“ Men dette Thingsvidne, der vistnok har været den eneste Hjemmel, man har havt til at give Trond Benkestok en Datter Brynhilde, er aabenbart ganske feilagtigt. Thi den Trond Benkestok, det i Thingsvidnet omhandlede Pergamentsbrev af 1557 omtaler, kan selvfølgelig ikke være Trond Benkestok til Hananger, men dennes Farfader Trond (Tordssøn) Benkestok til Meløen og Jordanger, der var gift med Anna Jonsdatter (Haar), hvorfor det i Thingsvidnet anførte i ethvert Fald bliver urigtigt³⁾. Sagen er vel egentlig den, at Vidnerne har forvexlet Navnene Trond og Tord. At det forholder sig saaledes, som vi ovenfor have fremstillet, fremgaar ganske klart deraf, at Anders Friis til Landvig, hvis Hustru, Brynhilde Trondsatter Teiste, var en Sønneatter af Fru Brynhild Benkestok, selv paa en Copi af det omhandlede Pergamentsbrev har anført: „Alt dette forskrevne Gods med

¹⁾ Brev i den yngre Diplomsamling i det norske Rigsarchiv.

²⁾ Bilag No. 15 ved Antegnelserne til Listers Fogedregnskab for Aaret 1711—13.

³⁾ Han kaldes ogsaa i Brevet, der i 2 Afskrifter findes i det norske Rigsarchiv, udtrykkelig „Trond Benkestok til *Meløen*“. Brevet er den mellem Trond Benkestok og Erik Ormssøn indgaaede Overenskomst om Smørs Gods, der paaberaabes i det i Dipl. Norv., I. S. 522 f. aftrykte Brev af s. A.

mere, som ei herudinden gjøres nødvendig at indføre, haver *Sl. Velbr Hans Teiste arvet paa sin Frues Vegne efter sin Salig Svoger Velbr Trond Benkestok* og eftersom *Sl. Hans Teiste* den Tid havde *Listers Lens Oppebørsel* udi Regnskab saasom en Fuldmægtig af *Velbr Preben Bildt*, som paa de Tider var Amtmand over *Lister Len*, da haver han for *Beleiligheds Skyld* med *Reiser* og andet udvelt *Lunde Gaard* af samme Gods at bo paa al sin Livs Tid med sin Frue *Fru Brønelle Benkestok*, som det ogsaa efter hannem til sin Dødedag bevaanede, og efter dennem arvede min *Sl. Verfader Velbr Trond Teiste* det, som der ogsaa sin Livstid boede.“ Herved maa det vistnok være fuldstændig godtgjort, at *Fru Brynhilde Benkestok* og *Trond Benkestok* have været *Søskende*. Thi hvor usikker end *Begrebet Svoger* kan være i den Tids Sprogbrug, er det vistnok ganske exempelløst at det skulde kunne betyde *Svigerfader*.

At hverken *Trond Benkestok* til *Hananger* eller hans Søster *Fru Brynhilde Benkestok* til *Lunde* godt, som paa *Stamtavlen* i *Danmarks Adels Aarvog* anført, kunne have været *Descendenter* af *Jon (Tordssøn) Benkestok* til *Meløen* og dennes *Hustru Birgitte Nilsdatter*, bestyrkes ogsaa derved, at den Gren af *Familien Benkestok*, der nedstammede fra denne Sidste — der efter *Klevenfeldt* skal have været en ufri (∴: uadelig) Kvinde — formentlig paa Grund af dette ufri Egteskab sees at have tabt sit Adelskab. Under 2 April 1619 udgik der nemlig en kgl. Befaling til den daværende *Lensmand* i *Nordlandene* *Frants Kaas* til *Skovsgaard* om til den *Herredag*, der skulde holdes i *Skien* den 28 Juni s. A., at indstævne en Del Personer i hans Len, nemlig „de *Benkestokker*, afgangne *Peder Hanssøns* [*Schønnebøl*], forrige *Lagmand* over *Nordlandene* og *Finmarken*, hans *Arvinger*, afgangne *Henrik Jørgenssøns* [*Staur*], fordem *Lagmand* udi vor *Kjøbsted Throndhjem*, og afgangne *Laurits Dahls Arvinger*“ fordi de havde vægret sig for at svare *Skat* af deres *Odelsgods*¹⁾. Som Følge heraf blev ogsaa *Trond Benkestok* og „hans *Medarvinger*“ indstævnte til den nævnte *Herredag*, hvor

¹⁾ Norske Rigsreg., V. 21.

Sagen mod dem foretoges den 3 Juli s. A., uden at dog nogen paa deres Vegne mødte. Da Kaas imidlertid oplyste, at de Indstævnte sandsynligvis først havde faaet Stævningen, der først var kommen ham selv ihænde underveis paa Reisen til Throndhjem den 10 Mai s. A., saa sent, at de ikke havde kunnet afgive Møde, besluttede Herredagen, at de Indstævnte inden næstfølgende Philippi Jacobi (d: 1 Mai 1620) skulde for Kongen bevise sit Adelskab eller være udi hans Minde¹⁾.

Den 3 Mai 1620 udgik der da ogsaa et nyt Kongebrev til Frants Kaas, hvorved Kongen erklærede „sig tilfreds med“, at Trond Benkestok og „hans Afkom“ herefter maatte nyde deres Gods „ligesom andet Odelsbønders Gods og gjøre slig Tynge og Tjeneste deraf, som andre Odelsbønder til os og Kronen gjøre“²⁾, det vil sige at Trond Benkestok og hans Børn herefter ikke længer skulde holdes for at henhøre til Adelen, noget de vistnok heller ikke — efter Udtrykkene at dømme — selv have prætenderet. — Det er i fuld Overensstemmelse hermed, at Meløen, der ikke tidligere nævnes i Skattemandtallene, fra 1620 af opføres og skatter som andet Bondegods³⁾. Vistnok nævner det sidstnævnte Kongebrev kun Trond Benkestok og „hans Afkom“, men ikke hans Sødskende eller „Medarvinger“, som Herredagsdommen lyder paa, men Grunden hertil er dog utvivlsomt kun den, at Trond Benkestok har optraadt paa samtlige Sødskendes Vegne og som Hovedeier af Hovedgodset Meløen. At heller ikke hans Sødskende have været anset for adelige, er ganske sikkert. Thi ogsaa Broderen Anders Benkestok svarer fra og med 1620 Skat af sin Andel i Meløen som andre Bønder³⁾. Ligesaa sikkert er det imidlertid paa den anden Side, at baade Trond Benkestok til Hananger og Søsteren Fru Brynhilde altid bleve anerkjendte for at henhøre til den norske Adel og indrømmede alle adelige Rettigheder. Ogsaa af denne Grund er det derfor lidet rimeligt, at de skulde udlede sin Herkomst fra hin „ufri“ Kvinde.

Som vi saaledes have seet, efterlod Lagmanden Tord Benke-

¹⁾ Norsk Herredagsdombog for 1619.

²⁾ Norske Rigsreg., V. 93.

³⁾ Nordlands Lensregnskab.

stok sig i det mindste 2 Børn, en Søn og en Datter. Om Sønnen Trond Benkestok vides ikke mere, end hvad der er meddelt ovenfor. Han har vistnok i sine yngre Dage været bosat paa Jordanger i Hafslo, hvor han formentlig har gjort Bekjendtskab med sin Hustru, hvis Fader Hans Teiste skrives til Gaarden Fet i samme Sogn og hvor denne vistnok ogsaa har boet. Efter Fasteren Fru Adeluds Benkestoks Død 1607 eller maaske allerede i hendes levende Live fik han Hananger, hvorhen det maa antages at han senere er flyttet. Sandsynligvis er dette ogsaa Grunden til, at han har bortpantet sin Fædreneiemod Jordanger, der laa for langt afveien til at han fra Hananger af kunde bruge Eiendommen selv. Derimod er det vistnok neppe rimeligt, at han ogsaa eiede Lunde Gaard. Denne Eiendom, der ligeledes havde været Fasterens, beboedes nemlig allerede 1607 af Hans Teiste og hans Hustru Brynhilde Benkestok, paa hvis Part den rimeligvis er falden paa Skiftet efter Fru Adeluds Benkestok. Thi i Listers Fogedregnskab for 1611—12 sker Afkortning i Indtægten „Item udi det Aar 1607 i Helvig Thinglag af Lunde, som velbyrdige Hans Teiste nu selv er tilfløt og besidder, hvor Bønder boede paa tilforne“. ¹⁾ Dette maa vel forståes saaledes, at Hans Teiste i 1607 selv har tilflyttet Lunde. I 1605 synes han i alle Fald endnu ikke at bo der, da „Brønild Hans Thesteds til Bjelland“ 26 Juli d. A. fra *Hananger* udsteder en Erklæring om, at Fogden i Lister Laurits Søffrenssøn hverken af hende eller hendes Mand havde modtaget de 4 Dl. 5 Sk. danske, som bleve fundne efter en Høibaadsmand „der blev paa det Helsingør Skib for Hananger brendt“, men at hendes Husbonde havde berettet, at han havde betalt Pengene til Baadsmandens Kvinde i Danmark. ²⁾ I Aaret 1606 var Hans Teiste Foged i Hardanger, og har som saadan sandsynligvis boet paa sin fædrene Odelsgaard Bjelland, men i 1608 kaldes Fogden der Christen Søffrenssøn. ³⁾ Allerede 1598 og endnu

¹⁾ Lister Lensregnskab.

²⁾ Lister Lensregnskab.

³⁾ Bergenhus Lensregnskab.

1604 kaldes han Foged i Lister,¹⁾ men kan paa denne Tid ikke have boet paa Lunde, men muligvis paa Hananger. I 1608 den 15 Februar tilmageskiftede han sig af Magdalena Gyntersberg til Mel adskilligt Jordegods i Lister Len, som hun havde arvet efter sin salig Moster Fru Adeluds Benkestok til Hananger, mod forskjelligt Strøgods i Ryfylke og i Bergens Stift. Mageskiftebrevet er udfærdiget paa Aarvigen og i Brevet kalder Magdalena Gyntersberg ham for sin „kjære Svoger og Broder.“²⁾ Hans Teiste maa ogsaa have havt Oppebørselen af Lysekloster Len (muligvis da han var Foged i Hardanger), thi 18 Febr. 1617 fik Lensmanden over Lister Len Styring Boel Ordre til at hjælpe Ernst Normand til sin Betaling hos Hans Teiste, der var ham skyldig et Aars Afgift af Lysekloster Len, som han havde havt i Forpagtning.³⁾ I 1624 døde han sandsynligvis paa Lunde, vistnok efter 1 Mai, men før 22 December.⁴⁾ Sine fra Faderen arvede Eiendomme Bjelland og Ølfarnes pantsatte han til Præsten til Etne Nils Bugge uden at de senere blev indløste.⁵⁾ Ogsaa en Del af de Eiendomme, han fik med Konen, gik samme Vej; thi Enken siger 1639, at hendes Husbonde „i den svenske Feides Tid udsatte næsten alt vor Gods,“ af hvilket hun dog senere havde indløst en Del.⁶⁾ I 1616 pantsatte han endog sin Hovedgaard Lunde.⁶⁾ Enken døde paa Lunde 1639, efter 17 Februar.⁷⁾

¹⁾ Langes (utrykte) Embedscalender i det norske Rigsarchiv.

²⁾ Christiania Stiftsarchiv: Adelen, dens Gods og Privilegier, Pakke No. 1. Magdalena Gyntersberg var en Datter af Axel Gyntersberg til Mel og Kirsten Benkestok, der var en Søster af Lagmanden Tord Benkestok. Hun var følgelig Sødskendebarn af Trond Benkestok.

³⁾ Norske Rigsregistrarer, IV. 615.

⁴⁾ I Juli 1622 angiver Fru Brynhilde Benkestok, at Manden siden nestforleden Foraar var i Danmark, saaledes at han endnu paa denne Tid har været i Live. Han staar i Fogedregnskabet for Lister 1623—24 endnu opført som Eier af Lunde, men i det følgende Regnskab besiddes Gaarden af Enken Brynhilde Benkestok. (Lister Lensregnskab). Den 22 Decbr. 1624 var han død, da Brynhilde Benkestok denne Datum undertegner sig „sl. Hans Teistes Efterleverske“. (Christiania Stiftsarchiv: Adelen, dens Gods og Privilegier, Pakke No. 1.).

⁵⁾ Christiania Stiftsarchiv: Adelen, dens Gods og Privilegier, Pakke No. 1. Cfr. Kraft, Topografisk-statistisk Beskrivelse over Norge, IV. 562 f. Han skrives 1603, 1605 og endnu 1607 til Bjelland, men senere til Lunde.

⁶⁾ Norske Herredagsdombog for 1622 f. 47.

⁷⁾ Christiania Stiftsarchiv: Adelen, dens Gods og Privilegier, Pakke No. 1.

Det er dog meget muligt, at Lagmanden Tord Benkestok, foruden de to foran nævnte, desuden har havt flere Børn. Det er vel saaledes ikke ganske umuligt, at den Adeluds Benkestok, der var gift med Lagmanden Henrik Jørgenssøn Staur og som aabenbart enten er opkaldt efter Fru Adeluds Benkestok til Hananger eller begge muligvis efter en fælles ældre Slægtning, kan have været Tord Benkestoks Datter. At hun i alle Fald ikke kan have været nogen Datter af Anders Benkestok til Meløen, forekommer mig temmelig klart. Thi da Fru Adeluds Benkestoks Sønnedatter Fru Maren Staur, der var gift med Manderup Schønnebøl, var født i Aaret 1606, kan Fru Adeluds ikke være født senere end 1560. Men i saa Fald kan hun umulig være en Datter af Anders Benkestok til Meløen, der selv paa denne Tid neppe var født. Hvis derfor Trond (Tordssøn) Benkestok til Melø ikke skulde have havt en Broder Anders Benkestok,¹⁾ der ikke kjendes og hvis Datter hun muligvis turde være, er det vistnok ikke muligt at give hende anden Plads paa Stamtavlen end som Datter af Tord Benkestok til Jordanger.

Ligeledes maa det vel antages, at den *Anna Benkestok*,²⁾ der ved Stavanger Capitels Dom af 7 Mai 1606 blev skilt fra sin Mand M. Joen Christenssøn Gran paa Grund af, at hun havde gjort sig skyldig i Hor med Hørereren ved Stavanger Skole Søfren

¹⁾ I Fru Maren Staurs Ahner siges Fru Adeluds Benkestoks Fader Anders Benkestok, at være en Søn af „Herlera“ Benkestok til Haraldseid og Anna Flemming og Farfaderen Trond Benkestok til Talgø at være gift med Anna Haar af Gjerresvig. Anders Benkestok skulde selv være gift med en Datter af Peder Ambjørnsøn Gran til Melø. Den hele Ahnetavle er, som man ser, rent forvirret.

²⁾ En Anna Benkestok til Hanegaard i Stavanger Len, der maa have levet i den første Halvdel af det 16de Aarhundrede, siges i Fru Anna Krabbes Ahner gift med Christen Lystrup, hvis Søn Nils Lystrup skrives til Birkesvold ved Tønsberg (Magazin til den danske Adels Hist., I. S. 67). Hvis man iøvrigt tør stole noget paa denne Ahnetavle, maatte hun vel have været en Søster af Trond Benkestok til Meløen og Jordanger. Hane Gaard, der ligger i Høilands Præstegjeld ved Stavanger, eiedes forøvrigt i 1510 af en Olaf Gunderssøn, hvis Fader havde arvet Gaarden efter sin Søster. Olaf Gunderssøn solgte den i nævnte Aar til Orm Erikssøn af Vaaben og dennes Hustru Astrid Ormsdatter og siden havde den fulgt Familien Orm til 1620. (Norske Herredags Dombog 1622. S. 132 ff.).

Pederssøn, har været Tord Benkestoks Datter.¹⁾ At Jon Gran, formodentlig paa Grund af sit Ægteskab, stod i nær Forbindelse med Fru Adeluds Benkestok paa Hananger, sees deraf, at han 17 Juni 1601 mødte som hendes Fuldmægtig.²⁾ Han er muligens den Mester Jon Christenssøn Gran, der 1629 bygslede Maløen i Nedenæs Len³⁾ og som senere var Gjæstgiver i Grømstad,⁴⁾ hvor han levede endnu 11 Juni 1653, da han optræder som Chirurg⁵⁾. Denne Anna Benkestok kan dog muligvis have været Jon Benkestoks Datter af samme Navn og ikke Tords Datter, skjønt det vistnok er sandsynligt at ogsaa den Sidste har havt en Datter opkaldt efter Moderen.

Efter hvad der foran er udviklet vil det vistnok blive nødvendigt at opstille Stamtavlen over de kjendte Led af Familien Benkestok saaledes:

-
- 1) Stavanger Capitelsbog.
 - 2) Stavanger Capitelsbog.
 - 3) Nedenæs Lensregnskab.
 - 4) Nedenæs Lensregnskab.
 - 5) Nedenæs Lensregnskab.

Tord Benkestok.

Jon Tordssøn Benkestok, Trond Tordssøn Benkestok til Talgø;
levede 1435. 1444 og 1472. * Ingeborg

Tord Benkestok til Haraldseid. Anders Benkestok; 1480 Student ved
* Sigrid Urup? . Rostocks Universitet; senere Kannik og
Oeconomus capituli i Throndhjem.

TrondBenkestok til Melø og Jordanger. † 1558.
* Anna Jonsdatter (Haar), † 1569.

Jon B. til Melø, Berete B., † før Adeluds B. til Ha- Kirstine B., † 1567. Tord B. til Jord-
† 1594*. * Bir- 1570. * Elling nanger, † 1607. 1572. * Axel * Erik Hanssøn angert, † 1587,
gitte Nilsdatter. Oxe, Præst i * Christopher Gyntersberg, (Schønnebølle); Lagmand i Ste-
Bodø. Erikssøn (Bern- † 1588. levede 1591. gen. * ?
hoft), † 1563.

Torlof B., Anders B. Trond B. til Johan B., Tord Chri- Niels Anna Margrethe Trond B. til Brynhilde B. Anna B.
† 1622. til Melo. Melø, † 1625. * ? B. stopher B. B. B. * Chri- Jordanger og * Mr. Jon
* Gjertrud Peitersdatter. Anne B. stenen Aal- Hananger. og Lauude. (Christenssøn
* Nils Simons- borg. Hansdatter. * Anna Teiste *Hans Teiste Gran.
søn. til Bjelland, † 1624.
Ernegaard B., levede 1695. 1 Barn, † ung.
* Jon Gunders- søn.

Anders Benkestok. * . . . ?

Adeluds Benkestok. * Lag- mand i Throndhjem Henrik Jørgenssøn Slaur. † 1609.